

Informatie voor de raad

Onderwerp	-	Verzoek asielopvang AMV's
Portefeuillehouder	-	E. van Lente (burgemeester)
Eenheid	-	Publieksdienstverlening
Contactpersoon	-	J.Elshof
Contactgegevens	-	j.elshof@dalfsen.nl
Openbaarheid	-	Openbaar

Behandeld in collegevergadering van	10 mei 2022
Behandeling in raadsvergadering van	30 mei 2022

Kernboodschap:

Het college van B&W stelt u voor kennis te nemen van:

De bereidheid tot medewerking aan een verkenning van het COA om 50 alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV's) op te vangen in het pand van het voormalige restaurant de Lantaren (Achterkampsweg 18 Lemelerveld).

Toelichting:

Inleiding

In deze memo informeren wij u over een vraag van het COA, over de vorm van opvang, welke vragen nog beantwoord moeten worden en hoe het vervolgproces eruitziet.

Zoals u uit de nieuwsberichten heeft kunnen vernemen, is de noodzaak voor opvang van asielzoekers, en in het bijzonder AMV's, ontzettend hoog. Ter Apel is overvol en kwetsbare jongeren verblijven hier veel langer dan wenselijk is, zonder de juiste voorzieningen.

In de brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan colleges en commissarissen van de Koning (d.d. 19 november 2021) heeft iedere provincie het nadrukkelijke verzoek gekregen om 50 AMV's op te vangen. In Overijssel is deze vorm van opvang nog niet gerealiseerd. Eind maart 2022 heeft het COA de gemeente Dalfsen verzocht mee te denken over de opvang van AMV's op de genoemde locatie, nadat het COA door de nieuwe eigenaar van dit pand benaderd is.

Het COA heeft deze locatie in beeld voor de opvang van 50 AMV's die hier kortdurend verblijven, een zogenaamde Proces Opvanglocatie AMV (POA). Het college is bereid, onder bepaalde voorwaarden, medewerking te verlenen aan een verdere verkenning van deze vraag.

Informatie over de opvangvorm

Wat is een Proces Opvanglocatie AMV (POA)?

Alle asielzoekers, ook alleenstaande jongeren, worden eerst opgevangen in Ter Apel. Daar wordt de asielzoeker geregistreerd en wordt de leeftijd beoordeeld/vastgesteld. Jongeren van 13 tot 17,5 jaar oud die de asielprocedure ingaan, worden opgevangen in een POA met maximaal 50 jongeren.

De asielprocedure neemt in principe maximaal zeven weken in beslag. In de praktijk kan dit (vanwege achterstanden bij de IND) uitlopen tot vier à vijf maanden en soms nog langer. Na afronding van de procedure verhuizen de jongeren naar een kleinschalige opvang in het land. Afhankelijk van de uitkomst van de asielprocedure is dit een kleinschalige opvang bij Nidos (als jongeren een verblijfsvergunning krijgen) of het COA (als hun asielprocedure verlengd wordt of hun verblijfsvergunning afgewezen wordt).

De jongeren worden intensief begeleid

Op een POA biedt het COA individuele begeleiding, vrijetijdsactiviteiten en 24 uur toezicht. De begeleiding wordt gedaan door voornamelijk hbo-opgeleiden en SKJ-geregistreerde jeugdprofessionals die 24 uur per dag de jongeren methodisch begeleiden in hun ontwikkeling. Het

hebben van voldoende personeel is zowel voor het COA als voor het college een belangrijke randvoorwaarde. Nidos verzorgt het voogdijschap voor de jongeren. Wij maken afspraken met het COA en NIDOS over de voortgang en monitoring.

De jongeren leren een vast dagritme te krijgen dat structuur in hun leven brengt en zij worden begeleid om steeds meer voor zichzelf te zorgen (koken, boodschappen doen, etc.). Er zijn duidelijke huisregels, zoals wanneer de kinderen en jongeren binnen moeten zijn. De mentor leert de jongeren over de Nederlandse gewoonten en gebruiken en begeleidt hen in het verder ontwikkelen van vaardigheden. De jongeren worden gestimuleerd om zo veel mogelijk deel te nemen aan de activiteiten in hun omgeving en het COA nodigt buurtbewoners/inwoners uit om de jongeren te betrekken bij activiteiten.

De jongeren zijn leerplichtig

Op de POA starten de jongeren met school, meestal in een internationale schakelklas (ISK) om vervolgens door te stromen naar regulier onderwijs. Startcollege (Landstede) verzorgt het ISK onderwijs in Zwolle en is dus de logische partner voor het onderwijs. Het is een wettelijke verplichting dat jongeren binnen drie maanden onderwijs krijgen. Gezien de hogere instroom ook door Oekraïense jongeren is de mogelijkheid om tijdig te kunnen instromen mogelijk een punt van aandacht maar ook een belangrijke randvoorwaarde voor gemeente en COA. Het COA regelt het vervoer naar school voor deze doelgroep.

Gezondheidszorg

Asielzoekers maken voor hun gezondheidszorg gebruik van de organisatie Gezondheidszorg Asielzoekers (GZA) die aanwezig is op alle asielzoekerscentra. Deze dienst heeft eigen verpleegkundigen en artsen en staat in nauw contact met de GGD en de huisartsenpraktijk(en) in de omgeving. Ook de jongeren maken hiervan gebruik.

Jeugdzorg

Vanaf 1 januari 2019 regelen de gemeenten de jeugdhulp voor kinderen en jongeren op COA-locaties. Jaarlijks is decentraal een bedrag van € 5,1 miljoen beschikbaar voor jeugdhulp dat verdeeld wordt over gemeenten, gebaseerd op het gemiddelde aantal minderjarige asielzoekers in hun gemeente (op locatie). Daarvoor stuurt het COA bezettingsoverzichten naar de VNG. Het bedrag wordt maandelijks overgemaakt door het ministerie van BZK. De ervaring leert dat op een POA bij uitzondering gebruik wordt gemaakt van jeugdhulp vanwege het kortdurende verblijf.

De jongeren en veiligheid

De jongeren zitten in de puberleeftijd. In deze leeftijdsfase ontwikkelen ze hun eigen identiteit en verkennen ze, net als alle andere pubers, hun grenzen, die van hun omgeving en die van hun begeleiders/toezichthouders. Tot zover zijn deze jonge asielzoekers niet anders dan andere jongeren. Maar zij hebben doorgaans wel meer 'bagage'. Ze hebben vaak onder moeilijke omstandigheden hun vertrouwde omgeving, vrienden en familie verlaten, hebben onderweg veel meegemaakt en moeten vervolgens alleen, in een nieuw land met andere normen en waarden zien te aarden. Deze combinatie kan voor emotionele reacties zorgen. Desondanks is het op de locatie meestal rustig. Dit komt enerzijds doordat medewerkers van het COA erop getraind zijn om bij deze groep grenzen te stellen en de jongeren tot rust en tot zichzelf te laten komen. Er zullen korte lijnen worden gelegd tussen politie, COA en gemeente.

Locatie-specifieke aandachtspunten

De Lantaren ligt direct aan de provinciale weg en heeft een afslag naast het pand waar mogelijk zwaar transport langskomt. Een goed woon- en leefklimaat is een randvoorwaarde, daarom zal dit punt goed onderzocht moeten worden. Daarbij kijken we naar verkeersveiligheid, maar ook gezondheid moet hier in meegenomen worden. Indien een goed woon- en leefklimaat gegarandeerd kan worden, kan ruimtelijk gezien relatief eenvoudig worden meegewerkt aan het verzoek door een tijdelijke afwijking van het bestemmingsplan toe te staan. Deze bevoegdheid ligt bij het college. Het COA zal een onderbouwd verzoek moeten aanleveren. Één woonhuis grenst direct aan de locatie, in de omgeving van de locatie zijn enkele woonhuizen en bedrijven gevestigd. De kosten voor aanpassingen en

verbouwingen van het pand en het omliggende terrein liggen bij de eigenaar van het pand dan wel het COA.

Duur van de opvanglocatie

Gezien de noodzakelijke verbouwingen aan het pand, is de insteek van het COA een overeenkomst aan te gaan voor de duur van minimaal 5 jaar.

Gesprek met omwonenden

Wij hebben gemeend de buurt in dit stadium bij de verkenning te betrekken. Daartoe hebben wij afgelopen woensdag, 11 mei, een informeren gesprek belegd bij De Lantaren. Deze bijeenkomst is bezocht door ca 35 omwonenden, de voorzitter van Plaatselijk Belang Lemelerveld, de eigenaar van het pand en, vanwege de ligging van de locatie, een ambtelijke vertegenwoordiger van de gemeente Raalte. Een deel van de omwonenden woont in de gemeente Raalte. De burgemeester heeft, na een schets van de vraagstelling vanuit het COA, de positie van de gemeente in dit proces aangegeven. Uiteraard levert de verkenning te komen tot een POA veel vragen op. Zonder hier een volledige opsomming te geven, zijn vragen gesteld over het verblijf, de omvang van de groep, de begeleiding alsook de termijn van 5 jaar. De vragen zullen gedeeld worden met het COA. Er zijn gevoelens en zorgen uitgesproken over verwachte overlast en (sociale) onveiligheid door de deelnemers aan het overleg. Wij hopen met de buurtbewoners te kunnen werken aan het wegnemen van deze gevoelens, onder meer door goede voorlichting en sluitende afspraken met het COA.

Informatie over het vervolgproces

De belangrijkste randvoorwaarden (voldoende personeel, onderwijs beschikbaar, goed woon- en leefklimaat) worden verkend. Tevens zal het COA zal aan de hand van een businesscase beoordelen of zij een officieel verzoek indient bij de gemeente om te komen tot een bestuursovereenkomst.

Op dit moment is het nog niet mogelijk een precies tijdpad aan te geven voor de vervolgstappen. Op de bijeenkomst met omwonenden is aangegeven dat, samen met het COA, een vervolgbijeenkomst gehouden wordt om de gerezen vragen te bespreken. Daarnaast zullen het COA en de gemeente samen optrekken om ervoor te zorgen dat anderen, zoals de maatschappelijke organisaties en bedrijven in de omgeving, goed geïnformeerd worden over de mogelijke opvang van AMV's, welke zorg en begeleiding daar wordt geboden en wat dit kan betekenen voor de omgeving. Daarbij hebben wij ook oog voor de inwoners en onze partners uit de gemeente Raalte.

Wanneer het COA een officieel verzoek indient, zullen we een proces starten om te komen tot een bestuursovereenkomst met hen. Daarnaast zal onderzocht worden of een tijdelijke afwijking van het geldend gebruik van het pand toegestaan wordt.

De druk vanwege de situatie in Ter Apel is hoog en de verwachting is dan ook dat wanneer de locatie aan de randvoorwaarden voldoet, er op korte termijn stappen zullen kunnen worden gezet. We denken aan een proces van enkele maanden.

Het college zal uw raad hier uiteraard over informeren: dat zal schriftelijk gebeuren maar via uw griffie zal ook worden voorgesteld uw raad in een bijeenkomst nader te informeren, in aanwezigheid van het COA.

Burgemeester en wethouders van de gemeente Dalfsen,

de burgemeester
drs. E. van Lente

waarnemend gemeentesecretaris/algemeen directeur
H.J. van der Woude

Datum: 11 mei 2022, bijeenkomst over verkenning COA locatie De Lantaren Lemelerveld
Aanwezig: 35 buurtbewoners, de voorzitter van Plaatselijk Belang Lemelerveld, een ambtelijk vertegenwoordiger van de gemeente Raalte, de locatie-eigenaar, burgemeester Erica van Lente en medewerkers gemeente Dalfsen

Inleiding/aanleiding

De gemeente Dalfsen heeft eind maart 2022 van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) de vraag gekregen of zij bereid is om mee te werken aan een verkenning voor het opvangen van 50 alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV). De noodzaak voor opvang van asielzoekers, en in het bijzonder de doelgroep van AMV's, is groot. Het aanmeldcentrum in Ter Apel is overvol en kwetsbare jongeren verblijven hier veel langer dan wenselijk is. Het COA wil verkennen of de locatie van De Lantaren in Lemelerveld gebruikt kan worden voor de opvang van deze jongeren in een zogenaamde Proces Opvanglocatie AMV's (POA). Daartoe voert het COA een verkenning uit. Het college van B&W heeft ingestemd met deze verkenning.

De bijeenkomst op 11 mei is door de gemeente Dalfsen georganiseerd om direct omwonenden te informeren. Naar aanleiding van de bijeenkomst is dit document opgesteld waarmee beoogd wordt uiteen te zetten welke informatie op 11 mei verstrekt is en wordt ingegaan op de vragen die gesteld zijn. Ook wordt in dit document geschetst hoe de vervolgstappen eruit zien, voor zover dit nu bekend is.

Genodigden bijeenkomst 11 mei

Het college van B&W wilde voor deze bijeenkomst de direct omwonenden uitnodigen. Hierbij zijn in eerste instantie 8 adressen aangeschreven, direct om De Lantaren heen, op grondgebied van de gemeente Dalfsen. Na reactie van omwonenden die in de gemeente Raalte wonen, zijn er 7 extra adressen aangeschreven. Daarna meldden zich nog enkele omwonenden, die ook aanwezig waren op 11 mei.

Het college wil in deze verkenningsfase de direct omwonenden informeren, omdat zij mogelijk al geconfronteerd zijn met extra bewegingen op de locatie. Informatie is in april vertrouwelijk gedeeld met de gemeenteraad, de gemeente Raalte en de politie. Hierdoor bestond de kans dat er toch informatie naar buiten zou komen en dat er vragen zouden rijzen. Om te voorkomen dat de buurt verrast zou worden, wilde het college van B&W nu zelf informatie verstrekken over de verkenning door het COA.

In vervolgfases zal uiteraard met veel meer betrokkenen worden gesproken: de ondernemers op het bedrijventerrein, de inwoners van Lemelerveld, verenigingen in Lemelerveld en omgeving, ondernemers in Lemelerveld en omgeving, zorgpartijen etc.

Verkenning COA van de locatie De Lantaren

Eind 2021 heeft de gemeente Dalfsen gezocht naar potentiële locaties om asielzoekers op te vangen, naar aanleiding van het nadrukkelijke verzoek van het COA en de Commissaris van de Koning in Overijssel. Aangezien de gemeente zelf weinig tot geen leegstaande gebouwen of braakliggende gronden kon bedenken die voor dit doel geschikt en beschikbaar waren, is er in De Dalfser Marskramer een oproep geplaatst om inwoners te vragen mee te denken. Daar kwam een aantal suggesties uit, maar die hebben niet geleid tot een concrete locatie die geschikt is/te maken is voor de vraag die het COA had. Hierover is ook in de Dalfser Marskramer een bericht gepubliceerd door de gemeente.

De nieuwe eigenaar van De Lantaren kwam in contact met het COA en wees hen op deze locatie die mogelijk geschikt zou kunnen zijn voor de opvang van asielzoekers. Het COA heeft vervolgens aan de gemeente gevraagd of de Lantaren verkend kan worden als potentiële plek voor AMV'ers. Het college van B&W heeft hiermee ingestemd. De nood in Ter Apel is hoog en het college van B&W wil zijn verantwoordelijkheid nemen als het gaat om het huisvesten van deze doelgroep. Het menselijk leed van hen die vluchten voor geweld of oorlog vraagt om onze inzet. Dit geldt zowel voor mensen die uit Oekraïne komen, als voor mensen die uit andere landen komen.

Rol gemeente

Het COA voert momenteel een verkenning uit om te bepalen of de locatie daadwerkelijk geschikt is. Als dit het geval is, zal het COA een officieel verzoek indienen bij het college van B&W. Dit traject moet uitmonden in een bestuursovereenkomst tussen de gemeente en het COA, met daarin de voorwaarden en de gemaakte afspraken.

Op dit moment heeft de locatie een horeca-bestemming. Om hier een groep te kunnen huisvesten in een POA, dient toestemming te worden gegeven voor afwijkend gebruik. Dit is een gebruikelijke ruimtelijke procedure, waarbij de gemeente een aantal aspecten toetst rond het woon- en leefklimaat. Hiertoe moet het COA een aanvraag indienen bij de gemeente.

Eventuele aanpassingen in/aan het gebouw zijn voor rekening van de eigenaar van de locatie of het COA.

Informatie over een POA

Alle asielzoekers, ook alleenstaande jongeren, worden eerst opgevangen in Ter Apel. Daar wordt de asielzoeker geregistreerd en wordt de leeftijd beoordeeld/vastgesteld. Jongeren van 13 tot 17,5 jaar oud die de asielprocedure ingaan, worden opgevangen in een POA met maximaal 50 jongeren. De asielprocedure neemt in principe maximaal zeven weken in beslag. In de praktijk kan dit (vanwege achterstanden bij de IND) uitlopen tot vier à vijf maanden en soms nog langer. Na afronding van de procedure verhuizen de jongeren naar een kleinschalige opvang in het land. Afhankelijk van de uitkomst van de asielprocedure is dit een kleinschalige opvang bij Nidos (als jongeren een verblijfsvergunning krijgen) of het COA (als hun asielprocedure verlengd wordt of hun verblijfsvergunning afgewezen wordt).

Zie bijlage 1 voor informatie van het COA over opvang en begeleiding van AMV'ers en over POA's.

Gestelde vragen tijdens de bijeenkomst op 11 mei

Tijdens de bijeenkomst op 11 mei zijn er vragen gesteld. Een aantal vragen is ter plekke beantwoord. Voor andere vragen moeten we te rade bij het COA. Onderstaand worden de gestelde vragen vermeld, alsmede de antwoorden, als die beschikbaar zijn.

- *Waarom moeten 50 jongeren worden opgevangen?*

Voor dit type locatie (POA) werkt het COA met een omvang van maximaal 50 personen. We zullen met het COA in gesprek gaan over de omvang van de groep die zij voor ogen hebben voor deze locatie. Tot dusver hebben we begrepen dat het zou gaan om die circa 50 personen.

- *Voor welke periode wordt gekeken naar De Lantaren als POA?*

Het COA heeft aangegeven graag een locatie te willen voor in elk geval 5 jaar. Dit, zodat er voor wat langere tijd zekerheid is voor het COA en anderzijds omdat er ook investeringen nodig zullen zijn op de locatie.

- *Is dit wel een geschikte plek voor jongeren zo naast een drukke weg?*

De gemeente zal toetsen of het tijdelijke afwijkende gebruik kan worden toegestaan. Dit hangt af van de vraag of een goed woon- en leefklimaat geboden kan worden.

- *Hoe gaat dat met de doorstroming. Op zo'n POA komen steeds nieuwe jongeren te wonen?*

Er is inderdaad sprake van doorstroming. Beoogd is een termijn van enkele weken. Door achterstanden in de asielketen, kan dit oplopen tot enkele maanden.

- *Hoe is de ervaring hiermee op andere locaties?*

Als gemeente winnen we hier zelf informatie over in: er is al gesproken met enkele andere gemeenten die een POA-locatie hebben: Eijsden-Margraten en Bronckhorst. We brengen ook een bezoek aan een POA in Velp. Daarnaast bespreken we deze vraag verder met het COA. Tijdens een volgende bijeenkomst met omwonenden zullen we het COA ook uitnodigen om de direct omwonenden hierover nader te informeren.

- *Gaan deze jongeren zorgen voor overlast en onveiligheid?*

Niemand, zowel de omwonenden, de gemeente, de eigenaar, de bewoners van de POA als het COA, is erbij gebaat wanneer er overlast is op de locatie, of wanneer er veiligheidsvraagstukken spelen.

Als gemeente willen we dat iedereen nu en straks veilig en prettig woont. Hierover zullen we ook afspraken maken met het COA in de bestuursovereenkomst. De eigenaar van de locatie heeft op 11 mei aangegeven ook groot belang aan te hechten aan een rustige locatie en hierover ook afspraken te willen maken met het COA in de af te sluiten huurovereenkomst.

Zie de bijlage voor informatie van het COA over opvang en begeleiding van deze doelgroep. Hierin staat 'Deze combinatie van hun levensfase en wat zij hebben meegemaakt, zorgt wel eens voor emotionele reacties die soms ook gepaard gaan met grensoverschrijdend gedrag. Desondanks is het op de locatie meestal rustig. Dit komt enerzijds doordat medewerkers van het COA erop getraind zijn om bij deze groep grenzen te stellen en de kinderen/jongeren tot rust en tot zichzelf te laten komen. En anderzijds door de goede samenwerking, onder meer in structurele periodieke overleggen, tussen alle betrokken partijen, zoals gemeente, COA, Nidos en politie. Hierdoor kunnen signalen vroegtijdig worden opgepikt en kan waar nodig tijdig interventies plaats vinden.'

Als gemeente stellen we deze vraag uiteraard ook aan de andere gemeenten waar een locatie is waar AMV'ers worden opgevangen. Het COA zal bij een volgende bijeenkomst nader in kunnen gaan op deze vraag.

- *Kan een groep ook van samenstelling veranderen, wanneer het niet goed loopt?*

Het COA spreekt in de notitie over verschillende interventies om problemen te voorkomen en op te lossen. Bij een volgende bijeenkomst voor de omwonenden zal het COA gevraagd worden hier nader op in gaan.

- *Heeft de locatie ook een aanspreekpunt en reageert deze adequaat bij problemen?*

Het COA werkt met contactpersonen en heeft ook 24/7 iemand op de locatie. Bij een volgende bijeenkomst voor de omwonenden zal het COA gevraagd worden hier nader op in gaan.

- *Als ik maatregelen wil treffen om mijn erf of huis te beveiligen: wat zijn dan de mogelijkheden en wie betaalt dat?*

Het COA en de gemeente zullen afspraken maken over het voorkomen en oplossen van overlast en onveiligheid. Bij een volgende bijeenkomst voor de omwonenden zal het COA gevraagd worden hier nader op in gaan.

- *Hoe zit het met de waardedaling van mijn huis?*

Het is aan te raden hierover zelf juridisch advies in te winnen.

- *Wordt alle informatie met ons gedeeld?*

Aangegeven wordt dat de gemeente hecht aan een transparant proces. Vandaar ook dat de omwonenden al in deze fase (verkenning door het COA) zijn uitgenodigd. De burgemeester heeft aangegeven dat alle informatie wat haar betreft beschikbaar en openbaar is. Het is daarnaast van waarde als de omwonenden/een breder samen te stellen begeleidingscommissie meedenkt over de voorwaarden waaronder de POA zich vestigt. Op

<https://ris.dalfsen.nl/Raadsinformatie/Raadsmemo/Raadsmemo-Verzoek-asielopvang-AMV-s-20220512> vindt u het memo dat het college van B&W aan de gemeenteraad heeft gestuurd. U vindt dit memo ook in bijlage 2 bij dit document.

- *Wat hebben de omwonenden hierover te zeggen? Kunnen de omwonenden meebeslissen?*

Aangegeven is dat de besluiten over de vestiging van de POA de bevoegdheid zijn van het college van B&W. Graag gaat de gemeente met omwonenden en andere stakeholders in gesprek over de voorwaarden waaronder de POA gevestigd wordt; welke afspraken gemaakt worden met het COA.

Vervolg

Het COA verkent de locatie verder om na te gaan of dit inderdaad een geschikte locatie is voor een POA. Bij een positieve uitkomst, zal het COA een formeel verzoek indienen bij het college van B&W van de gemeente Dalfsen. Rond de toestemming tijdelijk afwijkend gebruik zal het COA een aanvraag moeten indienen.

Afhankelijk van de bevindingen van het COA zal het COA een formeel verzoek bij het college indienen. We verwachten dat zo'n verzoek in juni kan bereiken.

De gemeente zal u als omwonenden daarna uitnodigen voor een vervolgbijeenkomst met het COA zodat de nog openstaande en nieuw opgekomen vragen beantwoord kunnen worden.

De gemeenteraad is geïnformeerd over de verkenning door het COA. Deze memo ontvangt u hierbij als bijlage. Deze memo staat op de agenda van de raadsvergadering van 30 mei.

Contact

Dit document bevat de informatie en vragen die tijdens de informatiebijeenkomst van 11 mei zijn gedeeld. We nodigen u uit voor een vervolgbijeenkomst. Heeft u in de tussentijd andere vragen of opmerkingen, dan kunt u mailen naar poa@dalfsen.nl.

Bijlagen:

- Notitie opvang en begeleiding AMV'ers van het COA
- Memo van het college van B&W aan de gemeenteraad van Dalfsen, 12 mei 2022

Asielopvang van kinderen en jongeren die alleen naar Nederland zijn gekomen bij het COA.

Januari 2022.

Met deze notitie geeft het COA informatie over de opvang en begeleiding van kinderen en jongeren door het COA. Het gaat om alleenstaande minderjarigen vreemdelingen (amv) in de leeftijd van 13-18 jaar. Door een verhoogde instroom en de verwachting dat dit het komende jaar zo blijft is het COA dringend op zoek naar nieuwe locaties.

Achtergrondinformatie over de situatie van de kinderen en jongeren

Er komen kinderen/jongeren zonder ouders of begeleiders naar Nederland. Ze komen alleen of samen met andere kinderen of volwassenen naar Nederland en vragen hier asiel aan. De jongeren hebben veel meegemaakt. Ze komen uit verschillende delen van de wereld en hebben hun land verlaten door oorlog, vervolging, armoede of gebrek aan toekomstperspectief. Tijdens hun reis of daarvoor hebben de meesten van hen schokkende ervaringen meegemaakt. Veel kinderen/jongeren komen via een mensensmokkelaar. Ze zijn hun familie, land en blik op de toekomst kwijt. Door wat ze hebben meegemaakt, hebben ze geleerd zich niet goed te binden en vertonen ze vaak versneld volwassen gedrag.

In Nederland krijgen ze te maken met een cultuurschok; de omgeving waar ze vandaan komen is vaak minder vrij, ze zijn over het algemeen opgevoed in een wij-cultuur, soms met strikte religieuze regels. In Nederland zitten ze in een onzekere situatie: ze weten niet of ze mogen blijven, hoe het gaat met hun familie en hoe hun toekomst eruit ziet. Toch zijn deze kinderen/jongeren vaak wel veerkrachtig. Een veilige opvangplek en de juiste begeleiding zorgen dat er ruimte is om weer te ontspannen, tot rust te komen en zich voor te bereiden op hun toekomst.

Jongen uit Afghanistan, 17 jaar: Toen ik net aankwam in Nederland had ik het heel erg zwaar. Ik was voor de eerste keer alleen weg van mijn moeder en vond dat vreselijk. Ik wilde helemaal niet weg uit Afghanistan, maar ik moest. Ik had eigenlijk geen flauw idee waar ik was en wat ik van Nederland kon verwachten. Ik wist niets over dat land en ik wilde het ook niet echt weten. Ik wilde naar huis, naar mijn familie en eigenlijk zou ik dat nog steeds het liefste willen.

De jongeren komen uit heel de wereld. Op dit moment komen de meeste jongeren uit Syrië. Voor de rest van de jongeren geldt dat dit nogal divers is en per week fluctueert. Er kan gedacht worden aan landen zoals Gambia, Jemen, Marokko, Irak en Eritrea.

Begeleiding door COA

Het COA begeleidt de kinderen/jongeren. Zij worden opgevangen in een woongroep en krijgen de beschikking over een slaapkamer vaak samen met een ander kind/jongere. De kinderen zijn van allerlei nationaliteiten en met verschillende sociale, culturele en religieuze achtergronden. In de opvang locaties werken voornamelijk HBO opgeleide en SKJ- geregistreerde jeugd professionals die 24 uur per dag de kinderen en jongeren methodisch begeleiden in hun

verdere ontwikkeling. Nidos de jeugdbeschermingsorganisatie verzorgt het voogdijschap voor de kinderen/jongeren. De COA medewerkers en de jeugdbeschermers werken nauw samen in de begeleiding van het individuele kind.

De coa medewerker begeleidt als zijnde een mentor de kinderen/jongeren om steeds meer voor zichzelf te zorgen. De kinderen/jongeren leren doelen stellen, krijgen inzicht in hun vaardigheden en zicht op hoe hun toekomst er uit ziet. Belangrijk is ook dat de kinderen/jongeren zich veilig en op hun gemak voelen, want alleen dan kunnen kinderen/jongeren zich goed ontwikkelen.

COA-medewerkers zijn 24 uur per dag in de locatie aanwezig waardoor zij de jongeren goed kennen. Per dag zijn er minimaal twee begeleiders in de ochtend, drie in de middag en twee in de nacht. Naast de inzet van COA medewerkers kan er ook aanvullend inzet zijn van beveiligingsmedewerkers en begeleiding van culturele mediators.

De kinderen/jongeren leren een vast dagritme te krijgen dat structuur in hun leven brengt: opstaan, ontbijten, naar school, huiswerk maken, eten, koken. Er zijn duidelijke huisregels. Zoals bijvoorbeeld wanneer de kinderen door de week en in het weekend binnen moeten zijn. Het COA controleert twee keer per dag (ochtend en avond) of iedereen aanwezig zijn. De mentor leert hen over de Nederlandse gewoonten en gebruiken en begeleidt hen in het verder ontwikkelen van vaardigheden. Ze worden gestimuleerd zo veel mogelijk deel te nemen aan activiteiten ook in de wijk en het COA nodigt de buurtbewoners uit om de bewoners van de opvanglocatie te betrekken bij activiteiten.

Jongen van 16 uit Syrië: 'Het was er leuk, het was er veilig. De regels zijn moeilijk als je ze niet weet. Bijvoorbeeld de tijden voor de keuken, of hoe je moet fietsen. Dit was de eerste maand moeilijk. Alles draait hier om tijd. Je moet de regels respecteren. In het begin kende ik de regels niet. Maar mijn mentor en de andere mentoren hielpen me.'

Onderwijs

Vanaf het moment dat kinderen en jongeren in Nederland asiel aanvragen, zijn ze leerplichtig. Er wordt zo snel mogelijk onderwijs georganiseerd. Het is een wettelijke verplichting dat zij binnen drie maanden onderwijs krijgen. In eerste instantie is dat ISK-onderwijs (internationale schakelklas). Op het moment dat hun Nederlands goed genoeg is, volgen zij regulier onderwijs.

Gezondheidszorg.

Asielzoekers maken voor hun gezondheidszorg gebruik van de organisatie GezondheidsZorg Asielzoekers (GZA) die aanwezig is op alle asielzoekerscentra. Deze dienst heeft eigen verpleegkundigen en artsen en staat in nauw contact met de GGD en lokale huisartsenposten. Ook de jongeren maken hiervan gebruik.

Veiligheid

De kinderen/jongeren waar we het over hebben, zitten in de puberleeftijd. Uit de aard van die leeftijdsfase ontwikkelen ze hun eigen identiteit en als onderdeel daarvan verkennen ze, net als alle andere pubers hun eigen grenzen, die van hun omgeving en die van hun toezichthouders. Tot zover zijn deze jonge asielzoekers niet anders dan andere kinderen/jongeren. Maar zij

hebben doorgaans wel meer 'bagage' al gekregen. Ze hebben vaak onder moeilijke omstandigheden hun vertrouwde omgeving, vrienden en familie verlaten, hebben onderweg veel meegemaakt en moeten vervolgens alleen in een nieuw land met andere cultuur en andere normen en waarden zien te aarden. Deze combinatie, hun levensfase en wat zij hebben meegemaakt, zorgt wel eens voor emotionele reacties die soms ook gepaard gaan met grensoverschrijdend gedrag. Desondanks is het op de locatie meestal rustig. Dit komt enerzijds doordat medewerkers van het COA erop getraind zijn om bij deze groep grenzen te stellen en de kinderen/jongeren tot rust en tot zichzelf te laten komen. En anderzijds door de goede samenwerking, onder meer in structurele periodieke overleggen, tussen alle betrokken partijen, zoals gemeente, COA, Nidos en politie. Hierdoor kunnen signalen vroegtijdig worden opgepikt en kan waar nodig tijdig interventies plaats vinden.

Het COA heeft voor grensoverschrijdend gedrag instrumenten ontwikkeld die medewerkers mogelijkheden geven om tijdig in te grijpen bij zorgsignalen. Deze variëren van het trainen van medewerkers in omgaan met bepaald gedrag tot het inzetten van culturele mediators en plaatsen van jongeren in alternatieve opvangvormen. Het meeste grensoverschrijdend gedrag wordt zichtbaar in de woongroep, als er irritaties of ruzies tussen jongeren onderling zijn of discussies met de begeleiders. Bij overlast buiten de locatie wordt, indien nodig, straatcoaches of de politie ingeschakeld zoals dat ook zou gebeuren bij overlast door autochtone jongeren. Bij de komst van een nieuwe locatie is er nauw contact met de gemeenten en politie om afspraken te maken.

Sharmaake, intercultureel mediator bij het COA over een Somalische jongen in de opvang: 'Doordat ik zelf veel heb meegemaakt, kon ik deze jongen goed helpen. Ik stortte me als tiener ook volledig op school, had ook hulp nodig, was net zo verlegen als hij. Dat kon ik hem allemaal vertellen. Het hielp ook dat ik net als hij uit Somalië kom. Somaliërs denken niet in de lange termijn, maar zeggen bij alles 'inshallah': 'als God het wil'. Juist door dat cultuurverschil ging het tussen de jongen en zijn voogd eerst niet goed. 'Wat is je plan?' vroeg zij elke keer als ze hem zag. Hij werd gek van die vraag. Omdat ik ook Somalisch ben, zijn taal spreek, vertrouwt hij mij, en kon ik hem die vraag wel stellen.'

Opvanglocaties

Zolang kinderen/jongeren nog in de procedure voor het verkrijgen van een vergunning zitten worden ze opgevangen in de zogenoemde proces opvang locaties (poa) waar maximaal 50 kinderen/jongeren worden opgevangen. Wanneer duidelijk is dat zij uitgeduceerd zijn is de opvang worden ze in een zogenoemde in kleinschalige woonvorm (kwv) opgevangen. Op een kwv worden circa 20 kinderen/jongeren opgevangen. Op de poa starten de kinderen/jongeren met school, meestal in een internationale schakelklas (ISK) om vervolgens door te stromen naar regulier onderwijs. Op alle locaties bieden we naast individuele begeleiding ook vrijetijdsactiviteiten.

Geschikte locaties voldoen aan een aantal minimale eisen. Het COA kijkt naar het bruto vloeroppervlak en de indeling van panden geschikt voor 20 of 50 opvangplekken. Ook is de fietsafstand (max. 12 km) van school een belangrijk criterium. Voorkeur is in of dichtbij een woonwijk. En natuurlijk het verkrijgen van een vergunning met de juiste bestemming. Wanneer er aanbod is wordt eerst geschouwd door het COA en als er mogelijkheden lijken te zijn wordt met de gemeente afstemming gezocht voor nadere afspraken.

Het COA vangt op haar locaties zowel jongens en meisjes op. De samenstelling van de groep hangt af van welke kinderen/jongeren op dat moment in Nederland asiel aanvragen. Over het algemeen zijn er meer jongens dan meisjes. Kamers van jongens en meisjes zijn gescheiden. Jongens delen een kamer met jongens, meisjes met meisjes. Over het algemeen vinden de jongeren het prettig om een kamer te delen.

Hoe verloopt de asielprocedure.

Nederland kan kinderen/jongeren onder de 18 jaar conform de wet niet terugsturen omdat ze minderjarig zijn en geen ouders of familie bij zich hebben. Daarom worden krijgen zij altijd opvang, onderwijs en begeleiding gericht op hun toekomst in of buiten Nederland totdat ze 18 jaar en voor de wet volwassen zijn.

De asielprocedure neemt in principe maximaal zeven weken in beslag, maar in de praktijk kan dit (vanwege achterstanden IND) uitlopen tot vier à vijf maanden en soms nog langer. In deze fase worden de kinderen/jongeren opgevangen in een poa. Na afronding van de procedure verhuizen de jongeren naar een kleinschalige opvang in het land. Afhankelijk van de uitkomst van de asielprocedure is dit een kleinschalige opvang bij Nidos (als kinderen/jongeren een verblijfsvergunning krijgen) of het COA (als hun asielprocedure verlengd wordt of hun verblijfsvergunning afgewezen wordt).

Contact met omwonenden en andere betrokkenen.

Het COA en de gemeente trekken samen op om ervoor te zorgen dat omwonenden en bedrijven in de omgeving van een nieuwe opvanglocatie voor kinderen/jongeren goed geïnformeerd worden over de komst van de kinderen/jongeren. Omdat de komst van een opvanglocatie vragen kan oproepen, organiseren de betrokken gemeente en het COA vooraf altijd een informatiebijeenkomst voor omwonenden en belanghebbenden. Tijdens zo'n informatiebijeenkomst zijn alle betrokken partijen en verantwoordelijken aanwezig om uitleg te geven en vragen te beantwoorden.

Als de locatieopvang in gebruik is genomen, organiseert het COA regelmatig een overleg met omwonenden waarin de manager van de locatie met buurtbewoners, gemeente en politie overlegt hoe het gaat met de opvang.

Vrijwilligerswerk.

Vaak zijn er lokale welzijns- of vrijwilligersorganisatie die graag een bijdrage willen leveren aan een goede opvang. Vrijwilligers kunnen zich ook rechtstreeks melden bij het COA. Als er een locatie komt, is hierover overleg tussen de gemeente en het COA.

Meerwaarde opvanglocatie in een gemeente.

Naast het bieden van een veilige plek voor de kinderen/jongeren, kan een opvanglocatie een bijdrage leveren aan bijvoorbeeld de sociale cohesie door vrijwilligerswerk en participatieactiviteiten, lokale ondernemers kunnen extra inkomsten verkrijgen, er is meer werkgelegenheid en meer aanbod leerlingen voor scholen.

Financiële vergoedingen

Tevens zijn er financiële compensatie regelingen voor gemeenten. Gemeenten met een asielopvang hebben recht op verschillende financiële vergoedingen. De uitkering van die vergoedingen loopt via het COA.

De financiële regelingen voor gemeenten met een opvang voor asielzoekers zijn vastgelegd in het Faciliteitenbesluit opvangcentra. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties stelt jaarlijks de normbedragen vast voor de vergoedingen ervan en publiceert ze in de septembercirculaires van het gemeentefonds.

Het COA verzoekt gemeenten elk jaar om een opgave van het aantal asielzoekers dat op 1 januari van dat jaar op het adres van de COA-opvang staat ingeschreven in de Basisregistratie personen (BRP). Op basis van die opgaven berekent het COA de bijdrage voor dat jaar. De gemeente ontvangt een toekenningsbrief van het COA. De betaling verloopt via een decentralisatie-uitkering van het ministerie van BZK.

Voor gemeenten waarmee het COA een bestuursovereenkomst of een overeenkomst voor een andere, aanvullende opvanglocatie heeft, bestaan de volgende regelingen:

1. Vergoeding Capaciteitsplaatsen

Voor bewoners van een COA-locatie die niet zijn ingeschreven in de Basisregistratie personen (BRP) heeft een gemeente recht op een vergoeding voor algemene voorzieningen zoals openbaar vervoer en infrastructuur (artikel 3, Faciliteitenbesluit). Deze vergoeding Capaciteitsplaatsen compenseert de gelden die gemeenten daarvoor per inwoner ontvangen vanuit het gemeentefonds. De hoogte ervan wordt als volgt berekend:

- $(\text{capaciteit opvanglocatie}) \times (\text{uitkeringsbedrag}) \times (\text{uitkeringspercentage}) \times (90\% \text{ bezettingsgraad}) \text{ minus } ((\text{aantal in de BRP ingeschreven asielzoekers}) \times (\text{uitkeringspercentage}))$.

2. Vergoeding Wooneenheden

Ter compensatie van gemiste inkomsten vanuit de onroerendezaakbelasting (ozb) hebben gemeenten recht op de vergoeding Wooneenheden (artikel 4, Faciliteiten besluit). Vijf bewoners vormen samen één wooneenheid.

3. Vergoeding voor (vrijwilligers)werkgroepen

Gemeenten kunnen een financiële tegemoetkoming aanvragen voor de subsidie die ze verlenen aan vrijwilligerswerkgroepen die werkzaamheden verrichten in of voor het opvangcentrum (artikel 6, Faciliteitenbesluit). Deze eenmalige vergoeding bedraagt € 454,00 per jaar, ongeacht het aantal werkgroepen.

4. Vergoeding voor voorlichtingskosten

Voor de reguliere voorbereidingskosten vanwege de vestiging van een nieuw opvangcentrum ontvangen gemeenten een eenmalige tegemoetkoming in de kosten van € 11.345,- (artikel 6, Faciliteitenbesluit).

5. Vergoedingen bij een noodopvang

Ook gemeenten die op een andere manier zijn betrokken bij de centrale opvang van asielzoekers ontvangen hiervoor een vergoeding (artikel 5, Faciliteitenbesluit). Het bedrag voor deze uitkering is €18,15 per asielzoeker per maand.

Jeugdzorg

Voor de WMO geldt dat gemeenten geen extra kosten hebben. Voor bewoners van het COA valt de WMO onder de regeling Medische zorg Asielzoekers (RMA).

De ervaring leert dat op een procesopvanglocatie er bij uitzondering gebruik wordt gemaakt van jeugdhulp vanwege het kortdurende verblijf. De VNG heeft een informatiepagina voor gemeenten over jeugdhulp voor asielzoekerskinderen:

<https://vng.nl/rubrieken/onderwerpen/asielzoekerskinderen>

Vanaf 1 januari 2019 regelen de gemeenten de jeugdhulp voor kinderen en jongeren op COA-locaties. Jaarlijks is decentraal een bedrag van €5,1 miljoen beschikbaar voor jeugdhulp dat verdeeld wordt over gemeenten, gebaseerd op het gemiddelde aantal minderjarige asielzoekers in hun gemeente (op locatie). Daarvoor stuurt het COA bezettingsoverzichten naar VNG. Het bedrag wordt maandelijks overgemaakt door het ministerie van BZK.

Als de minderjarige staat ingeschreven in de BRP dan krijgt de gemeente ook budget uit de algemene uitkering voor jeugdhulp. Het budget uit de Decentralisatie Uitkering is aanvullend. Voor de minderjarigen die niet staan ingeschreven in de BRP ontvangt de gemeente de vergoeding capaciteitsplaatsen.

Vanuit het COA wordt nog uitgezocht welke mogelijkheden er zijn om tegemoet te komen in de kosten van Jeugdzorg in het geval van onbillijke hoge bedragen. Meerdere gemeenten in Nederland hebben de vraag gesteld over de gevolgen van het nieuwe woonplaatsbeginsel voor onze jonge bewoners. Voor ons is het van groot belang zo snel mogelijk duidelijkheid te kunnen verschaffen in relatie tot het landelijk beleid zodat de gemeenten hier duidelijkheid in krijgen. Hiervoor is afstemming met de ministeries van J&V en SZW.

Aanvullende informatie

Informatie over een opvanglocatie in de gemeente <https://www.coa.nl/nl/een-azc-de-gemeente>

Informatie van de VNG en COA over asielopvang in een gemeente staat hier:

<https://vng.nl/publicaties/handreiking-proces-tot-realisatie-opvanglocatie-asielzoekers>

Over voogdij-organisatie Nidos <https://www.nidos.nl/>